

ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:2 – Sayı:3 - Şubat 2018

koynunda büyüdüük

ANASAY

---

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi - ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

kaynakca.info
Türkiye Kaynakçası

Scientific Indexing Services

DANIŐMA KURULU

- Prof. Dr. Ahmet BEŐE - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan BAHAR - Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Ethem ATNUR- Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami DURMUŐ - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Kazım KÖKTEKİN - Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal POLAT - Amasya Üniversitesi
Prof. Dr. Metin BAYRAK – Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammet Hanifi PALABIYIK- Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Neslihan DURAK – İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer Soner HUNKAN - Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĐLU - Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Salim CÖHCE - İnönü Üniversitesi
Prof. Dr. Őeyhmus Recai TEKOĐLU – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Turgut YİĞİT - Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf KILIÇ - Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Anıl YILMAZ –Kâtip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Ethem ÇAKIR - Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Nezahat CEYLAN
Doç. Dr. Ümit KILIÇ - Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Yavuz GÜNAŞDI - Atatürk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Akın BİNGÖL - Kafkas Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İbrahim AYKUN -GaziosmanpaŐa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oktay ÖZGÜL- Atatürk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gülnur AYDIN- Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Suat VURAL - Ardahan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ő. Mustafa ERSUNGUR - Atatürk Üniversitesi

SAYI HAKEMLERİ

Prof. Dr. Gülhan ATNUR - Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU - Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. Kemal BAKIR - Erzurum Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer SUBAŞI - Artvin Çoruh Üniversitesi

Doç. Dr. Ümit KILIÇ - Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Yavuz GÜNAŞDI - Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ - Erzurum Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Ali AHMETBEYOĞLU - İstanbul Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif KORKMAZ - Giresun Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Murat ERTEM - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Coşkun ERDOĞAN - Atatürk Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARAGEÇİ - Kafkas Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Zülfiye KOÇAK - Bitlis Eren Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Sedat BİNİCİ	13
KENDİLİĞİNDEN DÜZEN KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ / HISTORICAL DEVELOPMENT OF THECONCEPT OF SPONTANEOUS ORDER	
Emre ÖZSOY	43
ÖLÜMÜNÜN 96. YILI MÜNASEBETİYLE TÜRK ASILLI TÜRKOLOG NİKOLAY FEDOROVİÇ KATANOV / WITH 96. YEAR DEATH RELATIONS TURKISH DESCENT TURKOLOGIST NIKOLAY FEDOROVİÇ KATANOV	
Hikmet ÇİÇEK	61
3 NUMARALI VE H. 1162-1171/M. 1749-1758 TARİHLİ ERZURUM AHKÂM DEFTERİ'NİN TAHLİLİ / ANALYSIS OF NUMBERED 3 AND DATED H. 1162-1171/M. 1749-1758 ERZURUM JUDGEMENT REGISTERS	
Yunus Emre AYDIN	79
FÂTİMÎLER DEVLETİ'NİN KURULUŞUNDA KUTÂME KABİLESİNİN ROLÜ VE MAĞRİP'TE FÂTİMİ - KUTÂME İLİŞKİLERİ (762 - 972) / THE ROLE OF KUTAME IN THE ESTABLISHMENT OF FATIMID EMPIRE AND RELATIONSHIPS BETWEEN FATIMID AND KUTAME IN MAGHRIB (762-972)	
Muhammet Nuri CEYLAN	99
KURBAN GELENEĞİ BAĞLAMINDA YAĞMUR YAĞDIRMA RİTÜELİ ERZURUM GÖKÇEDERE KÖYÜ ÖRNEĞİ / TRADITION KURBAN CONTEXT RAINMAKING RITUAL / ERZURUM GOKCEDERE VILLAGE EXAMPLE	
Kürşat BARDAKCI	117
MISIR KRALİÇESİ KLEOPATRA'NIN DAĞLIK KİLİKİA'DAKİ EGEMENLİĞİ / THE EGYPTIAN QUEEN CLEOPATRA'S DOMINANCE IN THE CILICIA TRAKHEIA	

MISIR KRALİÇESİ KLEOPATRA'NIN DAĞLIK KILIKIA'DAKİ EGEMENLİĞİ

THE EGYPTIAN QUEEN CLEOPATRA'S DOMINANCE IN THE CILICIA TRAKHEIA*

Araştırma Makalesi

Kürşat BARDAKCI**

ÖZ

Mısır kraliçesi Kleopatra, eskiçağ tarihine siyasi zekâsı ile ün salmıştır. O, Romalı yöneticileri güzelliğiyle değil zekâsıyla kendisine bağlamıştır. Kleopatra menfaatleri gereği Romalı yöneticilerle siyasi ilişkilerini geliştirmiştir. Kleopatra'nın Romalı yöneticilerle ilişkilerini geliştirmesinin sebebi bütün Akdeniz'e ve dolayısıyla Anadolu'da Dağlık Kilikia olarak adlandırılan bölgeye sahip olmak istemesidir. Çünkü söz konusu bu bölgede Mısırlılar için gerekli olan orman ürünleri bulunmaktadır. Nitekim sedir ağacından elde edilen kereste, tapınak yapımı ve gemi yapımı için gerekli bir orman ürünüydü. Mısır toprakları da orman ürünleri bakımından kıttı. Bu sebepten dolayı Mısırlılar eskiçağ tarihi boyunca bölgede uzun süre savaşmışlardır. Hellenistik dönemde Mısırlılar bir süre bölgeye egemen olmuşlarsa da, bölgede tam olarak hâkimiyet kuramamışlardır. Ancak Kleopatra, siyasi zekâsıyla hiç savaşa girmeden Dağlık Kilikia'yı egemenliği altına almıştır. Bu çalışmada, Kleopatra'nın Romalı yöneticilerle ilişkisi ve Anadolu'daki siyasi egemenliği incelenecektir. Bu amaç doğrultusunda antik yazarlardan ve modern kaynaklardan faydalanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kleopatra, Dağlık Kilikia, Ptolemaioslar, Toros Dağları, Kereste.

* Makale Geliş Tarihi: 09.02.2018 Makale Kabul Tarihi: 27.02.2018

** Erciyes Üniversitesi, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Doktora, kbrdkci@gmail.com.

ABSTRACT

The importance of the Egyptian Queen Cleopatra in ancient history is political intelligence. She tied the Roman administrators connect to him with intelligence, not with beauty. Indeed, when you look at the portraits of the queen, that beauty is not seen. In addition, Cleopatra, thanks to this intelligence, eliminated the need for timber, which had been plagued throughout history by the Egyptian lands and the Ptolemaioi, who ruled here. Because timber was a necessary forest product for temple construction and ship building. Egyptian lands are scarce in terms of forest products. The region where the lumber products were most common was the region called Cilicia Trakheia. During the Hellenistic period, Ptolemaioi fought Seleukos for a long time in Cilicia Trakheia. Although Ptolemaioi dominated the region for a while, they have not been able to control it completely. However, Cleopatra, under his rule, dominated the Cilicia Trakheia without ever entering the war. In this study, the policy of Cleopatra and its sovereignty in the mountainous Cilicia region will be examined. For this purpose, ancient authors and modern sources will be benefited.

Keywords: Cleopatra, Cilicia Trakheia, Ptolemaioi, Taurus Mountains, Timber.

GİRİŞ

Mısır kraliçesi Kleopatra, Hellenistik krallıkların sonuncusu olan Ptolemaios hanedanı kraliçesiydi. Kraliçenin tarihi süreçteki önemi, siyasal-kültürel açıdan eskiçağ Roma ve Mısır dünyasına yön vermesidir. Nitekim kraliçenin, Caesar ve Marcus Antonius ile kurduğu siyasi ilişkiler, krallığının ayakta kalmasına; hatta krallık sınırlarını genişletmesine sebep olmuştur. Günümüze kalan portreleri onun alışagelmış güzelliğini onaylamasa da, hem zeki hem de karizmatik olduğu konusunda hiç kuşku yoktur. Bununla birlikte Mısır'ın toplam dokuz dil bilen ve dinsel festivallere katılan ilk Hellenistik yöneticisi de Kleopatra'ydı. Ayrıca kraliçe aşılması zor bir rakip olarak görülüyordu (Freeman 2003: 428).

Kleopatra, ülkesinin kereste ihtiyacını karşılamak için antik dönemde Anadolu'da Dağlık Kilikia (Kilikia Trakheia) olarak adlandırılan bölgeyi egemenlik altına almak istemiştir. Dağlık Kilikia olarak adlandırılan bu bölge, Anadolu'nun güney kıyılarında Korakesion (Alanya) ile Soloi-Pompeiopolis (Viranşehir); iç kesimlerde ise Toros Dağları'nın kuzey yamaçları arasında ka-

lan kısım için kullanılmıştır. (Strabon, *Geographica*, XIV, 5, 1-2). Bu bölgenin kuzeyinde Lykaonia (Konya Ovası), batısında Pamphylia (Aksu Çayı'nın doğusu ile Antalya'nın doğusu arasında kalan kısım), doğusunda Ovalık Kilikia bulunmaktaydı. Batıda Anamur, doğuda Erdemli, kuzeyde Taşkent ve güneyde Mersin-Arslanköy dörtgeni içindeki yüksek platodan oluşan dağlık olan bu bölgeye antik isimlerden esinlenerek günümüzde bile Taşeli denmektedir. Kısacası, antik dönemde Dağlık Kilikia olarak adlandırılan bölge günümüzde Taşeli Platosu'nu karşılamaktadır (Ünal-Girginer 2007: 51).

Ptolemaios hanedanı krallarının ve dolayısıyla Kleopatra'nın Anadolu'da toprak edinmek istemelerinin ilk nedeni Akdeniz'e sahip olmaktı. Bununla birlikte Ptolemaioslar, kereste gibi, kendi ülkelerinde olmayan doğal zenginliklere de sahip olmak istiyorlardı. Ptolemaioslar, Mısır'da kereste eksikliği çekerken Dağlık Kilikia bu kaynak bakımından son derece zengin bir bölgeydi (Strabon, *Geographica*, XIV, 6, 1-3). Ayrıca Ptolemaioslar, Doğu Akdeniz ticareti için Kıbrıs, Fenike ve Ovalık Kilikia'yı da elde tutmak istemişlerdir. Bu ticaret için de Dağlık Kilikia'nın elde tutulması zorunlu hale gelmiştir. Bu bilgilere göre bir süre Akdeniz ticaretini ellerinde tutan Ptolemaiosların bölgedeki hedefleri siyasi olmaktan çok ekonomik temellere dayanmıştır. Bununla birlikte Ptolemaioslar, Kıbrıs, Mısır, Ege ve Batı Akdeniz arasındaki eski deniz yolunu yeniden hayata geçirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç için de Anadolu'nun Dağlık Kilikia bölgesi vazgeçilmez bir bölge olmuştur. Ptolemaioslar, Dağlık Kilikia'da, Berenike ve Arsinoe gibi ticari amaçlı üsler kurmuşlardır. Bu durum Ptolemaiosların bölgeye verdikleri önemi göstermektedir (Zoroğlu 1994: 445; Tekin 2012: 140).

Kleopatra-Caesar İlişkileri

Roma Cumhuriyet dönemine Pompeius ile Caesar arasında yaşanan iç savaşlar damga vurmuştur. Kleopatra ise bu dönemde tarih sahnesinde ismini duyurmaya başlamıştır. Bu iç savaşlar Caesar'ın üstünlüğü ile geçmiştir. Caesar, Pompeius ve ordusuna yıkıcı darbeyi vurmak için Makedonya'ya doğru yola çıkmış ve Thesselia'da Pharsalos civarında yapılan savaşta zafer kazanmıştır (M.Ö. 49) (Plutarkhos, *Caesar*, XLII, 1; XLV, 1-5: XLVI, 1). Caesar kazandığı zafer üzerine Thesselia'ya özgürlüğünü bağışlamış ve Pompeius'u kovalamaya başlamıştır. Anadolu'da kovalamaca sürmüş, ancak Caesar, İskenderiye'ye geldiğinde Pompeius öldürülmüştür. Theodotus, Pompeius'un kafasını getirdiğinde Caesar yüzünü çevirmiş ve mührünü alırken gözyaşlarını tutamamıştır. Pompe-

ius'u öldüren insanlar ise çöle kaçmışlar ama Mısırlılar tarafından yakalanmışlardır. Caesar bu insanları bağışlamıştır. Ancak Caesar, Pompeius öldürülmüş olmasına rağmen İskenderiye'ye girmiş ve burada savaşmıştır. Bu savaşın çeşitli sebeplerinin olduğu düşünülmektedir. Bu sebeplerden birisi, Caesar'ın Kleopatra'ya âşık olmasıdır (Plutarkhos, *Caesar*, XLVIII, 4). Diğer olası sebep ise, Mısır kralının, Kleopatra'yı kovması ve Caesar'a pusu kurmasıdır (Plutarkhos, *Caesar*, XLVIII, 5). Nitekim bir harem ağası olan Pothenius, halk arasında Caesar'ı aşığılamıştır. Ancak tahtta bulunan kralın babası, Caesar'a on yedi milyon beş yüz bin *sesters* borçlu durumda olunca Pothenius, Caesar'a karşı daha iyi davranmaya başlamış; Caesar'a işlerini halletmesini söylemiş ve döndüğünde borcun ödeneceğini belirtmiştir. Daha sonra ise Kleopatra'yı geri çağırmıştır. Kleopatra da yanına Sicilyalı Apollodorus'u alarak hemen yola çıkmıştır. Kleopatra, küçük bir gemiyle Caesar'ın bulunduğu saraya yanaşmış ve tanınmadan saraya giremeyeceği için av derilerinden bir elbiseye sarınmıştır. Apollodorus da elbiseyi bir kayışla bağlamış ve Kleopatra bu vaziyette saraya girmiştir. Kraliçenin bu hilesi Caesar'ı elde etmenin ilk adımı olmuştur. Caesar onun zekâsını ve konuşmasını beğenmiştir. Diğer yandan Caesar, Kleopatra'yı tahta ortak olması şartıyla küs olduğu kardeşi XII. Ptolemaios ile barıştırmıştır. Bu uzlaşmadan sonra verilen ziyafette, Caesar'ın berberliğini yapan kölelerinden birisi Mısırlıların arasında Caesar'dan kurtulma planı yaptığını duymuştur. Caesar bu haberi alınca salonun etrafına muhafızlarını yerleştirip Pothenius'u öldürmüştür. Planı yapan diğer kişi Akhillias ise kaçmış ve Caesar'a savaş açmıştır. Aslında bu kişiler Kleopatra'nın kardeşi XII. Ptolemaios'un destekçisiydi. Caesar az sayıdaki askeriyle kalabalık bir ordu ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Pharos adası yakınlarında yapılan bir çarpışmada Caesar, askerlerine yardım için bir gemiye binmiştir. İskenderiyeliler gemiyi kuşatınca Caesar bindiği gemiden atlamış ve yüzerek kurtulmayı başarmıştır. Kleopatra ise kendi krallığında egemen olmak ve Anadolu topraklarına sızma amacı için fırsatın ayağına geldiğini anlamış ve Caesar'a yardım etmiştir. Caesar, XII. Ptolemaios'un destekçilerininin kuşatmasına Kleopatra ile beraber göğüs germiş ve Suriye'den gelen birliklerle XII. Ptolemaios'u yenmiştir. Savaşın ardından ise Caesar, Kleopatra'yı tek hükümdar olarak törenle tahta oturtmuş ve Mısır'ın egemenliğini vermiştir (Plutarkhos, *Caesar*, XLVIII, 1-5; XLIX, 1-5; Freeman 2003: 427-428; Magie 1950: 410-411). Ayrıca Caesar, Kıbrıs'ı Kilikia'dan ayırarak Mısır'a bağlamış ve böylece Kıbrıs, Kleopatra'nın egemenliğine girmiştir (Syme 1939: 324). Bir süre sonra

da Caesar ile Kleopatra'nın, Kaisarion adını verdikleri çocukları dünyaya gelmiştir (Plutarkhos, *Caesar*, XLIX, 5; Freeman 2003: 428).

Kleopatra-Marcus Antonius İlişkileri

Caesar'ın ölümünün ardından Marcus Antonius doğu komutanlığını üstlenmiştir. O, doğu komutanlığını üstlendiğinde, imparatora bağımlılık yemini eden devletler arasında düzeni yeniden tesis etmek için çok çaba sarf etmiştir. Bunlardan birisi de Mısır ve dolayısıyla Kleopatra olmuştur. Öyle ki Kleopatra, erkek kardeşini katlederek konumunu sağlamlaştırmış ve yerine 4 yaşındaki Kaisarion'u ortak hükümdar olarak geçirmiştir. Düzeni sağlamak amacıyla Marcus Antonius, Kleopatra'yı M.Ö. 41 yılında resmi bir emirle yanına çağırtmıştır. Bu emir ile birlikte yola çıkan Kleopatra, doğunun ihtişamını gösteriş biçimde, altınlarla yüklü saltanat kayığı ile yola çıkmış ve Antonius'un yanına varmıştır. Sade ve gösterişsiz Caesar'ın aksine servet karşısında zayıf bir adam olan Antonius, Kleopatra karşısında dayanamamıştır. Antonius, M.Ö. 41-40 kışını İskenderiye'de Kleopatra ile birlikte geçirmiş ve Kleopatra'dan ikiz çocuğu olmuştur. Antonius ve Kleopatra'nın ilişkilerinin akıbetini tam olarak kestirmek güç olsa da dostluğun yanı sıra çıkar siyaseti izledikleri de gözden kaçmamaktadır. Nitekim Antonius gözünü Mısır'ın zenginliğine dikmiş, Kleopatra ise krallığının geleceği için, Roma'nın desteğini almak istemiştir. Yine de, Antonius ile Kleopatra M.Ö. 40-36 arasındaki dört seneyi birbirlerinden ayrı geçirmişler ve Antonius bu dönemde, Octavianus'un kız kardeşi Octavia ile evlenmiştir (Freeman 2003: 435).

Bu sırada imparatorluğun istikrarına yönelik en büyük tehdit, doğu sınırında çok iyi örgütlenmiş tek devlet olan Parthia'dan gelmiştir. Marcus Antonius, Parthlara karşı sefere çıkmadan önce Anadolu ve Doğu Akdeniz'in güvenliği için, Dellius adlı elçisini görevlendirerek ondan Kleopatra'yı Kilikia'ya getirmesini istemiştir. Kleopatra Kilikia'ya gelerek Marcus Antonius ile Tarsus'ta buluşmuştur (Plutarkhos, *Antonius*, 25-28). M.Ö. 39 yılına gelindiğinde ise Parth kuvvetleri Suriye'yi istila etmiş, hatta Kudüs'e girmiştir. Antonius kış mevsimindeki bu savaş sürecinde Armenia kralından askerlerinin kış mevsiminin bitimine kadar Armenia'da konaklamasını istemiştir. Bu amaçla Antonius, Kleopatra'dan aldığı 400 *sestertis* Armenia kralına vermiş ve askerler kış mevsimini Armenia'da geçirmişlerdir. Hamile kalan Octavia'yı Roma'ya gönderen ve Kleopatra'yla ilişkisini yeniden canlandıran Antonius'un bu politikasındaki

amacı Parthia'yı istila etmektir. Çünkü Kleopatra ile ittifakın kendisine stratejik ve ekonomik açıdan önemli bir güç sağlayacağını düşünüyordu. Bununla birlikte Antonius, Parth seferinden zaferle ayrılarak hem doğuda hem de İtalya'da Caesar'ın gerçek halefinin kendisi olduğunu ispatlamak istiyordu. Ancak M.Ö. 36 yılında başlayan sefer felaketle son bulmuştur. Antonius kuvvetlerini geri çekmek zorunda kalmış; toplam asker sayısının üçte biri kadar yani 22.000 lejyoneri öldürülmüştür. Bu olaydan sonra Antonius, Kleopatra'ya daha çok bağımlı hale gelmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere Antonius ile Kleopatra ilişkisi bir çıkar ilişkisine dönmüştür (Dio, *Rhomaika*, XLIX, 25-32; Rostovtzeff 1960: 143; Freeman 2003: 435).

M.Ö. 34 yılında Kleopatra ile Antonius İskenderiye'de büyük bir tören düzenlemişlerdir. Bu ikili altın tahtta yan yana oturmuşlar ve Kleopatra tanrıça İsis gibi giyinmiştir. Bu törende Kaisarion, Caesar'ın gerçek varisi olarak ilan edilmiştir. Ayrıca Kaisarion annesiyle birlikte Mısır ve Kıbrıs'ın ortak hükümdarı olarak tanıtılmıştır. (Freeman 2003: 435-436).

Antonius, aynı yıl yani M.Ö. 34 yılında tamamen Kleopatra'nın etkisi altına girmiştir. Kleopatra'nın etkisinde kalarak Ephesos'ta Mısır Tanrıçası olan İsis'e ithafen tapınak inşa ettirmiştir (Magie 1950: 428).

Kleopatra'nın Dağlık Kilikia'daki Egemenliği

Antonius, İskenderiye'deki törenden önce, Parthlara karşı yapılan savaşlar sırasında karısı Octavia'yı terk ederek Suriye'de Kleopatra ile evlenmiştir (M.Ö. 37). Haberi alan Octavia, Antonius'u yanına çağırılmayı ya da Antonius'un yanına gitmeyi istese de, bu istekleri sonuçsuz kalmıştır (Atlan 1970: 191). Marcus Antonius, Mısır kraliçesi Kleopatra ile evlendikten sonra ise evlilik hediyesi olarak Dağlık Kilikia'nın bir bölümünü vermiştir (Bosch 1940: 118; Mitford 1980: 1241; Bean 1999, 85-86).

Kleopatra'ya Dağlık Kilikia'nın hangi kesimlerinin bırakıldığı net değildir. Nitekim Marcus Antonius aynı yıl yaptığı düzenlemelerde Lykaonia'nın Dağlık Kilikia'ya kadar olan kısmını Polemo'ya bırakmıştır (M.Ö. 38-36). Aynı zamanda bu dönemde Olba Tapınak Kralı Aba'nın tahtı Kleopatra ile Antonius tarafından garanti altına alınmıştır. Burada korsan kızı olan Aba ile Antonius ve Kleopatra arasında anlaşmalı bir düzen kurulmuştur. Bu krallığın toprakları ise Olba ve Diocaesareia (Uzuncaburç) dışında, Elaussia Sebaste (Ayaş), Korykos (Kızıkalesi) ve Kanytela'ya (Kanlıdivane) kadar uzanmaktaydı (Strabon,

Geographica, XIV, 5, 10; Ramsay 1960: 412; Ünal 2006: 86; Umar 1999: 526). Bununla birlikte Dağlık Kilikia’da Germanikopolis (Ermenek) civarındaki Domitiopolis (Dindabol) ile Didipolis (Kalinören Köyü) adlarının, Antonius’un önde gelen taraftarlarından ikisinin isimlerine dayanarak verilmiş olduğu düşünülmektedir. Elde edilen bu bilgilere göre Kleopatra sadece Anemurium kıyılarına değil, iç kesimlerde Germanikopolis (Ermenek), Diocaseria (Uzuncaburç), Domitiopolis (Dindabol), Neapolis, Lauzandos (Kirazlıyayla), Zenonopolis (Elmayurdu/Ermenek), Eirenepolis (İrnebol), Titiopolis, Claudiopolis (Mut), Dalisandos’dan (Sarioğlan) oluşan on şehri içine alan bölgeyi (Dekapolis) de egemenliği altına almıştır. Bu bilgilerden yola çıkarak Anadolu’da Kleopatra’ya verilen toprakların, Kalykadnos Seleukeia’sı (Silifke) sınır hattından, Anemurium (Anamur)-Korakesion (Alanya) arasındaki tüm kıyı şeridi ile iç bölgede Lauzandos (Kirazlıyayla)-Domitiopolis (Dindabol) hattına kadar uzanan sahanın olduğu düşünülebilir (**Harita**). Kleopatra’ya hediye edilen bu yerlerin ortak özelliği, gemi yapımına uygun sedir ağacı ormanlarının bol bulunduğu yerler olmasıdır (Doğanay 2005: 99; Kurt 2009: 128-129). Seleukeia kentine değinmek gerekirse, burası Kleopatra’nın egemenliğine dâhil edilmemiş ve bir sınır vazifesi görmüştür. Nitekim Seleukeia’ya, Antonius tarafından “serbest şehir” statüsü verilmiş ve söz konusu kentin özgürlüğü tanınmıştır (Broughton 1971, 590). Bununla birlikte Tarsus yakınında bulunan *Rhegma* isimli göl liman vazifesi görmekteydi ve limanın etrafında iskeleler-depolar bulunuyordu. Pek çok gemi bu limanda mallarını boşalttığı için ekonomik bir öneme sahipti. Kraliçe Kleopatra’da bu liman sayesinde Tarsus’un içlerine kadar girebilmekteydi. Tarsus Kleopatra’ya hediye edilen şehirlerden biri değildir. Ancak Kleopatra’nın Tarsus’un iç kesimlerine kadar girebilmesi, kraliçenin en azından söz konusu limanda imtiyaz sahibi olduğunu göstermektedir (Ramsay 2000: 25). Kleopatra’nın bu bölgedeki toprakların bir kısmına sahip olması, bir zamanlar Julius Caesar ile bu dönemde ise Antonius ile yakın dostluk ilişkilerinin ürünüdür (Ünal 2006: 86).

Kleopatra’nın Ölümü

İskenderiye’de Antonius ile Kleopatra’nın düzenlediği törende Antonius’un, Mısır krallığı ile ilgili bir talebi olmamıştır. Ancak törenin haberi M.Ö. 33 yılında Roma’ya ulaştığında, güçlü bir kadının elinde oyuncak olan Antonius’u lanetlemek Octavianus için bir propaganda malzemesi olmuştur. Octavianus politik manevralarla *Senatus*’u ve Roma halkını Antonius’a karşı kışkırtmıştır.

Ayrıca Octavianus, M.Ö. 31 yılı konsülü de seçilince büyük bir güç haline gelmiştir. Bundan böyle Antonius, Roma'nın düşmanı ilan edilmiştir. Antonius'un Roma'da belli bir desteği olmasına rağmen, Octavianus propaganda savaşında galip gelmiştir. Daha sonra, Octavianus'un Antonius'a karşı düzenlediği sefer de başarılı olmuştur. İtalya'nın eyaletlerindeki desteği gittikçe artan Octavianus'a karşı harekete geçen Antonius ile Kleopatra M.Ö. 31'de Yunanistan'a girmiştir. Bu hareket imparatorlukta, o yılın konsülü olan Octavianus'un karşılık vermesini gerektiren bir istila hareketi olarak kabul edilmiştir (Rostovtzeff 1960: 144; Freeman 2003: 436; Tekin 2012: 218).

Octavianus da karşılık vermek amacıyla harekete geçmiş, hem Octavianus hem de Antonius muazzam büyüklükteki ordularını toplamıştır. Antonius'un otuz lejyonu ve 500 gemisine karşılık, Octavius'un 400 gemilik bir filosu bulunuyordu. Kuzey Yunanistan'ın batı sahilinde bir burun olan Actium'da karşılaşan iki ordu savaşa başlamışlardır. Octavius'un kuvvetleri Antonius'un Peloponnesos'la bağlantısını kesince Antonius, savaştan ziyade filosunu toparlamaya çalışmıştır. Bunu başaramayınca da, Kleopatra ile birlikte kuvvetlerini terk ederek Mısır'a doğru kaçmıştır. Octavianus bir yıl sonra Mısır'a gitmiş; İskenderiye'ye ve Ptolemaios'un hazinelerine el koymuştur. Bu arada Kleopatra'nın Octavianus ile anlaşma çabaları sonuç vermemiştir. Yapılan çatışmanın ardından Antonius kendisini bıçaklamış, Kleopatra ise engerek yılanı tarafından sokulmuştur. Ardından ise Kaisarion katledilmiştir. Büyük Helenistik krallıkların sonuncusu olan Ptolemaios krallığı, artık Roma'nın eline geçmiş; Octavianus'ta Roma'nın tek hâkimi olmuş ve Augustus (Ulu) unvanı almıştır (Dio, *Rhomaika*, LI 10-15; Freeman 2003: 436; Akşit 1985: 31-41; Lloyd 2000: 226-227).

SONUÇ

Sonuç olarak Kleopatra, Caesar ve özellikle de Marcus Antonius ile kurduğu ilişkiler sonucunda Ptolemaiosların uzun süre egemen olmak istedikleri Dağlık Kilikia'yı savaşmadan ele geçirmiştir. Bu durum bile tek başına Kleopatra'nın siyasi zekâsını göstermektedir. Dağlık Kilikia'nın Kleopatra egemenliğine girmesiyle Ptolemaioslar ayakta kalmayı başarmıştır. Öyle ki gemi yapımı için gerekli olan keresteye sahip olmaları onların Akdeniz'de donanma bulundurmalarına olanak sağlamıştır. Böylece Akdeniz kıyılarında ekonomik ve siyasi bir otorite elde etmişlerdir.

Kleopatra'nın Roma yönetimi ile değil de o dönemde güçlü olan yöneticilerle ilişki kurması günü kurtarmaya yönelik hareket ettiğini düşündürmektedir. Nitekim Roma tek kişinin yönettiği bir devlet değildi. Bu durum kraliçenin ölümünü hızlandırmıştır. Çünkü Antonius'un Mısır'da kraliçe ile birlikte olduğunu öğrenen Roma Senatosu, Kleopatra'ya savaş açmıştır. Kraliçe, Actium'da kendisini imha etmeye gelen Octavianus'la anlaşma zemini aramışsa da Octavianus bunu kabul etmemiştir. Bunun sonucunda da kraliçe hayatına son vermiştir. Kleopatra'nın ölümünün ardından son Hellenistik krallıkta Roma hâkimiyetine girmiştir. Ayrıca bu ölüm, Roma'nın cumhuriyet rejiminden imparatorluk rejimine geçişini de sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

DIO, Cassius: *Rhomaika*, (Çev: E. Cary), London: Loeb.

PLUTARKHOS: *Bioi Parelleloi: Alexander & Caesar*, (Paralel Yaşamlar: İskender & Caesar), (Çev: F. Akderin), Alfa Yayınları.

STRABON: *Geographica* (Antik Anadolu Coğrafyası: XII, XIII, XIV). (Çev: A. Pekman), İstanbul.

Modern Kaynaklar

AKŞİT, Oktay (1985): *Roma İmparatorluk Tarihi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

ATLAN, Sebahat (1970): *Roma Tarihinin Anahatları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

BEAN, G. E. (1999): *Eskiçağda Güney Kıyıları*, (Çev: İnci Delemen-Sedef Çokay), İstanbul: Arion Yayınları.

BOSCH, C. E. (1940): *Roma Tarihinin Anahatları Kısım I. Cumhuriyet*, Çev: Sabahat Atlan, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

BROUGHTON, T. R. S. (1971): *An Economic Survey of Ancient Rome. IV: Roman Asia Minor*, New York.

DOĞANAY, Osman (2005): *Ermenek ve Yakın Çevresindeki Antik Yerleşim Birimleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.

FREEMAN, Charles (2003): *Mısır, Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları* (Çev: Suat Kemal Angı), Ankara: Dost Kitabevi.

KURT, Mehmet (2009): M. Kurt, "Roma Cumhuriyeti Yönetiminde Kilikya Bölgesi ve Yerel Güçler", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* XI/1, s. 115-139.

LLOYD, SETON (2000): *Türkiye'nin Tarihi: Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları*, (Çev: Ender Varinlioğlu), Ankara: Tubitak Popüler Bilim Kitapları.

MAGIE, David (1950): *Roman Rule in Asia Minor I-II*, Princeton: Princeton University Press.

MİTFORD, T. B. (1980): “Roman Rough Cilicia”, *ANRW-II*, 7,2, s. 1230-1261.

RAMSAY, W. M. (1960): *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev: Mihri Pektaş), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.

RAMSAY, W. M. (2000): *Tarsus: Aziz Pavlus'un Kenti*, (Çev: Levent Zoroğlu), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ROSTOVITZ, M. I. (1960). *Rome*, New York: Oxford University Press.

SYME, Ronald (1939). “Observations on the Province of Cilicia”, *Anatolian Studies*, s. 299-332.

TEKİN, Oğuz (2012): *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

UMAR, Bilge (1999): *İlkçağda Türkiye Halkı*, İstanbul: İnkilap Kitabevi.

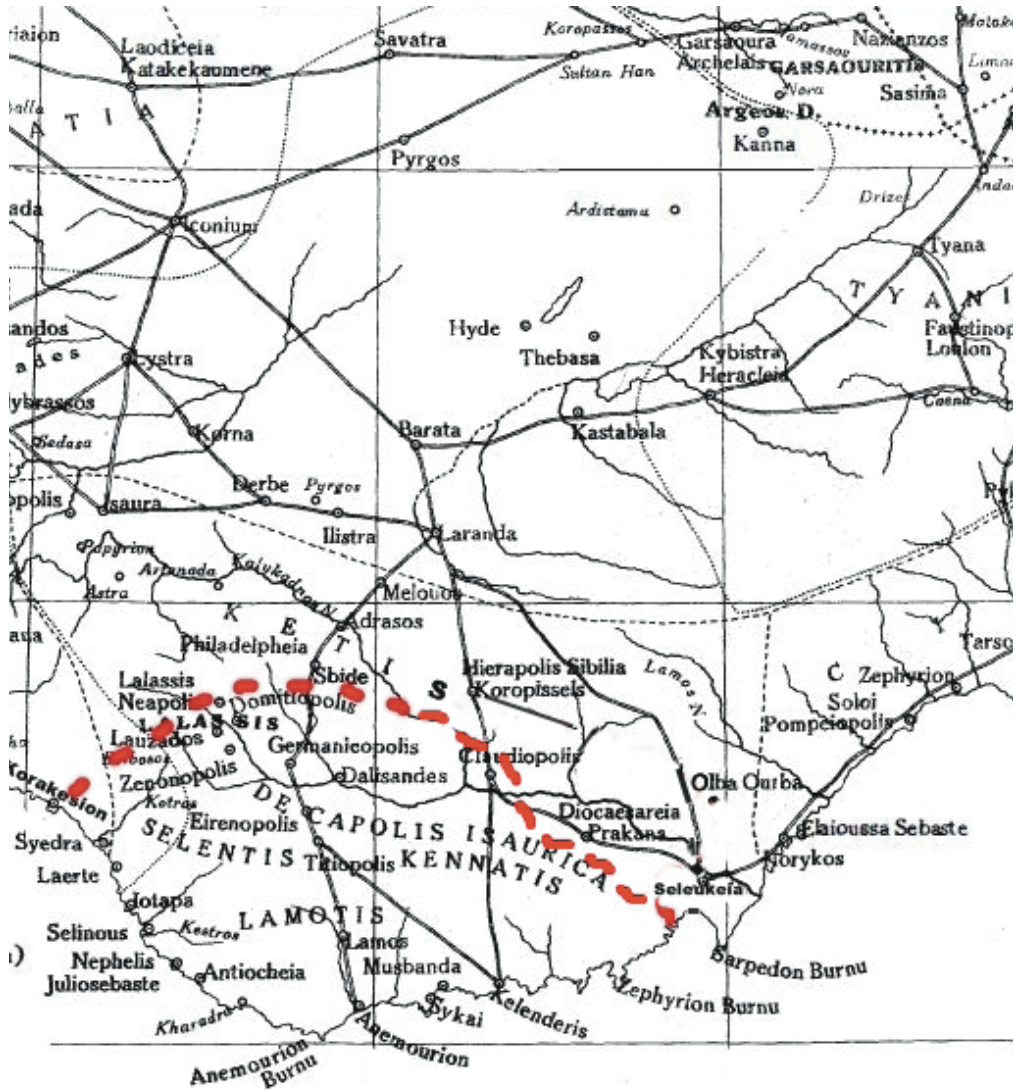
ÜNAL, Ahmet (2006): “Hitit İmparatorluğu'nun Yıkılışından Bizans Döneminin Sonuna Kadar Adana Ve Çukurova Tarihi”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (Arkeoloji Özel Sayısı), s. 67-102.

ÜNAL, Ahmet-GİRGİNER, K. S. (2007): *Kilikia-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikia'da Tarihi Coğrafya*, İstanbul: Homer Kitabevi.

ZOROĞLU, Levent (1994): “Kelenderis'in İlkçağ Tarihine Ait Notlar”, *Türk Tarih Kurumu-XI/1*, s. 437-448.

MISIR KRALIÇESİ KLEOPATRA'NIN DAĞLIK KILIKIA'DAKİ EGEMENLİĞİ

Kleopatra'nın Egemenlik Sahası

Harita: Kleopatra'nın Anadolu'daki Egemenlik Sahası (Ramsay 1960: 366'dan düzenlenmiştir.)

Sedat BİNİCİ

KENDİLİĞİNDEN DÜZEN KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Emre ÖZSÖY

ÖLÜMÜNÜN 96. YILI MÜNASEBETİYLE TÜRK ASILLI TÜRKOLOG NİKOLAY FEDOROVİÇ KATANOV

Hikmet ÇİÇEK

3 NUMARALI VE H. 1162-1171/M. 1749-1758 TARİHLİ ERZURUM AHKÂM DEFTERİ'NİN TAHLİLİ

Yunus Emre AYDIN

FÂTİMÎLER DEVLETİ'NİN KURULUŞUNDA KUTÂME KABİLESİNİN ROLÜ VE MAĞRİB'DE FÂTİMÎ- KUTÂME İLİŞKİLERİ (762-972)

Muhammet Nuri CEYLAN

KURBAN GELENEĞİ BAĞLAMINDA YAĞMUR YAĞDIRMA RİTÜELİ ERZURUM GÖKÇEDERE KÖYÜ ÖRNEĞİ

Kürşat BARDAKCI

MISIR KRALİÇESİ KLEOPATRA'NİN DAĞLIK KİLİKİA'DAKİ EGEMENLİĞİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

e-ISSN 2618-6187
ISSN 2587-2003

9 772587 200005